

Marketta Luutonen
Toiminnanjohtaja, dosentti
Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry
Kalevankatu 61, 00160 Helsinki
040 708 447

-----
marketta.luutonen@gmail.com

Käsin tehtyä perinnettä

Perinteellä viitataan yleensä kulttuuriaineeseen, joka siirtyy meille aikaisemmilta sukupolvilta sekä tapaan toimia tietyllä tavalla. Perinne saatetaan kokea myönteisenä ja myös kahleena. Monesti muotoilijat ja vahvasti tätä päivää elävät ihmiset ottavat etäisyyttä perinteeseen. Pohdin käsityöperinnettä, miten se voidaan ymmärtää ja kuinka eri tutkijat ovat asian nähneet. Tarkasteluni on teoreettinen pohdinta, joka nojaa aikaisempaan kirjallisuuteen ja omaan aineistooni. Käsiyöllä viitataan valmistusprosessiin ja prosessin konkreettisiin tuotteisiin. Oma tutkimusympäristöni on käsityötiede. Käsityössä osaaminen nähdään toiminnallisena, yksilöllisenä ja hiljaisena tietona. Käsityö merkitsee taitoa ja taitavaa toimintaa ja käsityötaito avaa mahdollisuuden muotoilla ja muokata materiaalista maailmaa.

Käsityö kytketään vahvasti perinteeseen. Tuomi-Nikula (2004, 11–12) määrittelee perinteisen käsityön pitkän kulttuurikehityksen tuotteeksi, jolle on tärkeämpää käyttötarkoitus kuin esiin esittävyys. Keskeistä on myös sosiaalinen tehtävä viestinnän välineenä. Perinteen yhteydessä keskustellaan paljon siitä, mikä on oikea tapa esimerkiksi valmistaa jokin esine. Hämmennystä aiheuttaa suhde muutokseen, onko perinteessä kyse mahdollisimman tarkasta kopioinnista, vai sisällöstä? Sääskilahti (1997, 79) katsoo ajattelutavan pohjaavan siihen, että ”kansatieteellisesti merkittävä kulttuuriaines rajautuu siis ’yhteisön kontrollin’ perusteella”. Tämän vastakohtana ovat massatuotanto, ulkomailta tuotettu tai tehdasvalmisteinen. Knuutilan (2006, 40–46) mukaan perinteen käsitteellä pyritään lähestymään nykyisyyden ja menneisyyden suhdetta. Perinteen käsittäminen esineenomaisena ilmiönä kuuluu hänen mukaansa lähinnä kansatieteen alkuaikojen tutkimusintresseihin. Ilmiöt, myös menneet, rakentuvat aikalaiskokemuksista ja niistä nousuvista tulkinnoista, jotka ovat ajallisesti vaihtelevia. Menneisyys ja nykyisyys ovat jatkuvassa kiertoilikkeessä keskenään. Perinteessä ei ole kyse pelkästä toistosta tai tietoisesta menneisyyden tulkinnasta, vaan se sisältää kehityksen sallivan dynamiikan.

Itse tarkastelen käsityöperinnettä väljästi enkä korosta niinkään rajoja vaan näen ilmiön muuttuvana ja kehittyvänä. Käsityö on tänään vähemmän paikallista ja enemmän globaalia kun viestejä ja vaikutteita voidaan vaihtaa helposti esimerkiksi internetin välityksellä. Paikallisuuden ovat korvanneet samasta asiasta kiinnostuneiden maailmanlaajuiset ryhmät. Käsityö tekniikkana sisältää itsessään perinteen ja muutoksen. Aikaisempi taito ja tekniikka jatkavat elämäänsä uudessa tekniikassa ja ilmaisussa. Käsityötä voidaan pitää osaamisen perinteenä, joka näyttäytyy uusissa muodoissa.

Kirjallisuus

- Knuutila, Maarit 2006. *Kansanomainen keittämisen taito*. Kansatieteellinen arkisto 50. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.
- Savonlinnan Tutkimusohjelma 2007. Joensuun yliopiston Savonlinnan opettajankoulutuslaidoksen käsityötieteilijöiden laatima käsityötieteen tutkimusohjelma (painossa).
- Sääskilahti, Nina 1997. *Kansa ja tiede. Suomalainen kansatiede ja sen kohde 1800-luvulta 1980-luvulle*. Jyväskylän yliopisto, etnologian laitos. Tutkimuksia 31.
- Tuomi-Nikula, Outi 2004. *Perinteisen käsityön taitajat Satakunnassa – dokumentointi, elvytys ja tuoteistaminen*. Maakunnallisen tutkimushankkeen nykytilanne ja tavoitteet. Teoksessa Maija Santikko (toim.) Perinteinen käsityö Satakunnassa – tarpeetonta perinnettä vai alueellinen voimavara. Pori: Turun yliopisto. Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen laitoksen julkaisuja III, 10–29.